

RADOVI
Zavoda za znanstveni rad
HAZU Varaždin

UDK 373.542:929Trdina, J. (497.561Rijeka)“1819/1868“

Izvorni znanstveni članak
Original Scientific Paper

BORIS PETKOVIĆ
Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci
boris.bakar@gmail.com

Primljeno: 30.01. 2023.

Prihvaćeno: 27.11. 2023.

DOI: <https://dx.doi.org/10.21857/yvjrdcdr6y>

IZVJEŠĆA RIJEČKE GIMNAZIJE U RAZDOBLJU PRIJE, ZA VRIJEME I NAKON PROFESURE JANEZA TRDINE (1819.-1868.)

Značajno životno i radno razdoblje Janeza Trdine vezano je za Rijeku, odnosno riječku gimnaziju. To je najstarija prosvjetna i odgojno-obrazovna ustanova u gradu na Rječini, koja danas djeluje na Sušaku pod imenom Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci. U radu se donosi kraći pregled povijesti gimnazije i kroz dostupna školska izvješća analizira život i rad gimnazije u razdoblju prije, za vrijeme i nakon djelovanja Janeza Trdine kao profesora u njoj, odnosno u vremenu od 1819. do 1868. godine. Posebna pozornost u radu posvećuje se promjenama u konceptu, sadržaju i jeziku gimnazijskih izvješća te istaknutim profesorima i učenicima u navedenom razdoblju. Na taj način, kroz povijesno-deskriptivnu metodu, ocrtava se i detaljnije upoznaje radna okolina i školsko ozračje u kojem je Janez Trdina djelovao kao profesor riječke gimnazije.

Ključne riječi: Riječka gimnazija; Janez Trdina; školska izvješća – sadržaj, jezik, učenici, profesori.

1. UVOD

Život i rad svake osobe određen je suodnosom s okolinom u kojoj se nalazi i djeluje. Koliko okolina utječe na razvoj i stajališta pojedinca, toliko aktivan i misleći pojedinac utječe na razvoj i prilike u svojoj okolini. U tom smislu vrijedno je promotriti radnu okolinu Janeza Trdine u koju je on pristigao sredinom 1850-ih godina.

Stoga se u radu donosi kratki pregled povijesti škole od njenog osnivanja do preseljenja u Sušak te analizira ondašnja riječka gimnazija kroz prizmu dostupnih školskih izvješća. Da bi se stekla što potpunija slika, u raščlambu su uzeta školska izvješća iz razdoblja prije, za vrijeme i nakon Trdininog angažmana kao profesora gimnazije. Također, radi potpunijeg opisa radne okoline Janeza Trdine, u radu se govori i o gimnazijskim suvremeniciima Trdine, odnosno istaknutijim profesorima te učenicima škole.

2. POVIJEST RIJEČKE GIMNAZIJE

Riječka gimnazija je, uz crkvu i gradsku upravu, jedna od najstarijih institucija u gradu na Rječini. To se posebno naglašava jer su institucije temelj uređenog društva, odnosno njegova pretpostavka, a institucija ili ustanova je pravna osoba namijenjena trajnom obavljanju neprofitnih djelatnosti (npr. zdravstvo, socijalna skrb, kultura, prosvjeta, znanost). Institucije zadovoljavaju temeljne potrebe društva i njegovih članova te su osnova kulture i civilizacije, ali i zalag njihove stabilnosti i kontinuiteta. Pet je osnovnih institucija ili institucionalnih sfera u društvu (institucija obitelji, institucije za izobrazbu, ekonomske institucije, političke i kulturne institucije). Ono što nas ovdje zanima, s obzirom na temu rada - riječka hrvatska gimnazija i Janez Trdina - jest obrazovanje i kultura budući da je gimnazija kroz svojih gotovo četiri stoljeća postojanja nepobitno utjecala na dva spomenuta segmenta života. Dakle, institucije za *obrazovanje* posvećene su sekundarnoj socijalizaciji djece i prenošenju kulturnoga naslijeđa društva s jednoga naraštaja na drugi.¹

Riječka gimnazija svoj put je započela prije gotovo četiri stotine godine, odnosno 1627. godine. Bila je to tada na prostoru hrvatskih zemalja tek treća gimnazija. Naime, u Lepoglavi su pavlini osnovali gimnaziju 1503. godine,² a u Zagrebu, kao i u Rijeci, to su učinili isusovci 1607. godine.³

Tijek nastanka riječke gimnazije počinje, naravno, nešto prije njenog otvaranja 1627. godine. Točnije, 1623. g., u korizmeno vrijeme, kada jedan isusovac na putu u Senj zastaje u Rijeci. Točne razloge njegova zaustavljanja u Rijeci ne znamo, možemo pretpostaviti da je to bio počinak, jer tada su putovanja bila znatno napor-

¹ *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2023. Pristupljeno 28. siječnja 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27550>.

² Mirko LUKAŠ, Davor BULJAN, Dalibor TOMINAC, "Gimnazijsko obrazovanje Hrvata u organizaciji crkvenih redova tijekom 16. i 17. stoljeća", *Život i škola*, br. 19, 2008., str. 95.

³ Hrvoje PETRIĆ, "O katoličkoj obnovi i obrazovanju na prostorima senjske, modruške i zagrebačke biskupije u 17. stoljeću", *Podravina*, Volumen 4, broj 8, Koprivnica, 2005., str. 153.

nija nego danas, i posjet mjesnoj crkvi. Što god bilo, priliku za susret s njime iskoristili su i tadašnji riječki gradski oci koji tog isusovca na putu za Senj mole da njegov red i njegova braća organiziraju obrazovnu djelatnost u Rijeci.⁴ Znali su Riječani da ova molba ocu Lovri Grizogonu,⁵ iako je tada već bio utjecajan isusovac, neće biti dovoljna, pa podršku za svoj naum traže i od senjskoga biskupa Ivana Agatića⁶ Riječanina, a molbu za učiteljem šalju i provincijalu isusovačkoga reda u Beču.⁷ Štoviše, isusovačkome provincijalu šalju i drugo pismo u kojem su proširili svoje želje te mole i osnivanje jezuitskog samostana.⁸

Otvaranje škole i samostana bio je materijalno zahtjevan projekt, no riječki gradski oci bili su spremni podržati ga, a znatno je tome pridonio car Ferdinand II. koji je budućim riječkim isusovcima 1625. g. poklonio polovinu desetine od vina, janjadi i žita te grad Rijeka sa svoje strane crkvu sv. Roka i 200 forinta godišnje.⁹ U ovome trenutku stvari su bile prilično konkretne pa izaslanici isusovačkoga provincijala, oci Rampelio i Grizogono, dolaze u Rijeku 27. travnja 1627. g. kako bi se dogovorili o svim pojedinostima u vezi s dolaskom isusovaca i preuzimanjem škole. Stvari oko osnivanja škole i samostana tekle su dobro te 1. listopada 1627. g. dolazi u Rijeku spomenuti o. Lovro Grizogono kao rektor/upravitelj, a nakon 10-ak dana i o. Ivan

⁴ Franjo Emanuel HOŠKO, "Crkveno školstvo u Hrvata kroz vjekove", *Napredak*, 144(3), Zagreb, 2003., str. 352.

⁵ Grisogono, Lovro, hrvatski mariolog (Split, 18. IV. 1590 – Trst, 24. III. 1650). Isusovac, studirao u Olomoucu u Moravskoj i Grazu, predavao u Zagrebu i Rijeci te bio rektor Ilirskoga kolegija u Loretu. Napisao *Marijin svijet (Mundus Marianus)*, I–III, 1646 – posmrtno 1712). *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2022. Pristupljeno 28. studenoga 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=23428>.

⁶ Agatić, Ivan Krstitelj, senjsko-modruški biskup (Rijeka, 1570 – Rijeka, 30. X. 1640). Augustinac, studirao u Urbinu u Italiji, prior samostana u Rijeci (1604., 1609/10., 1615). Stekao je 1616. naslov doktora teologije; imenovan je 1617. senjskim biskupom i administratorom Modruške biskupije, a ujedno je tih godina obavljao službu provincijala za slavenske pokrajine. Saziva (1620.) biskupsku sinodu u Bribiru, gdje su doneseni zaključci o vjerskoj i stegovnoj obnovi te o tiskanju glagoljskih knjiga. Nastojao je nabaviti glagoljička slova protestantske tiskare iz Uracha, ali su slova poslana u Kongregaciju za širenje vjere u Rim (gdje je 1631. tiskan glagoljski misal Rafaela Levakovića). U doba Agatićeva biskupovanja osnovani su isusovački kolegij u Rijeci (1623) i pavlinska gimnazija u Senju (1634). Prvi je u svojoj biskupiji ozbiljno provodio zaključke Tridentskog sabora. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2022. Pristupljeno 28. studenoga 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=752>. Vidi još u: *Hrvatski biografski leksikon*, Grisogono Lovre, autor natuknice Miro JURETIĆ, LZMK. Maja VEHOVEC, Davor JURETIĆ, Miro JURETIĆ, Lovro Grisogono – osnivač i prvi rektor isusovačkoga kolegija u Rijeci, *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, Vol. 6 No. 1-2, Rijeka, 1994., str. 15-22.

⁷ Miroslav VANINO, *Isusovci i hrvatski narod*, Vol. II, Zagreb, 1987., str. 134.

⁸ Andrija RAČKI, *Iz prošlosti sušačke gimnazije. Prigodom tristogodišnjice (1627-1927)*, Rijeka, 2007., str. 10.

⁹ Isto, str. 11.

Besali. Tada, dakle sredinom listopada 1627., isusovci ulaze u posjed crkve sv. Roka i zgrade za nastavu (tzv. toranj/kula Sokol). Taj događaj bio je popraćen svečanom povorkom do crkve uz zvonjavu zvona i pucnje gradskih topova, a na sv. misi propovijedao je biskup Agatić na hrvatskome jeziku. Kada je u Rijeku stigao i treći brat isusovac, o. Franjo Baselo, sve je bilo spremno te je nastava započela 23. studenoga 1627., a školu sa 150 đaka otvorio je biskup Agatić.

Materijalna sigurnost otvorenih zavoda dodatno je poboljšana 1636. g. kada isusovci od cara dobivaju oprost od poreza na izvoz i uvoz te na nekretnine, pravo sječe u carskim šumama, godišnju donaciju od 400 forinta i imunitet od gradskih vlasti. Ktome, pridošla je i izdašna privatna donacija Uršule Thonhausen koja isusovcima daruje gospoštiju Veprinac, Kastav i Mošćenice; dodatno ona daje i znatna financijska sredstva: za samostan 14.000 for., crkvu 17.000 for., konvikt (đački dom, internat) 30.000 f. Na taj način ispunjeni su svi uvjeti – od kadrovskih do materijalnih – da bi jedna obrazovna institucija, riječka, a danas sušačka gimnazija, započela s radom u neprekinutom tijeku do danas.

Isusovačka gimnazija imala je šest razreda, a nastavni jezik i osnovni predmet bio je latinski. Zbog toga je za upis u gimnaziju učenik-kandidat trebao položiti pripremni tečaj iz latinskoga jezika koji je obuhvaćao poznavanje gramatike i propisanog vokabulara kako bi mogao pratiti nastavu. Riječki su đaci polazili, današnjim pedagoškim terminima rečeno, tzv. kombinirana odjeljenja, odnosno dva razreda imala su nastavu zajedno, a jedan učitelj predavao im je sve predmete. Mnogo je pozornosti stara riječka isusovačka gimnazija pridavala lektiri pa su đaci čitali klasična djela, npr. Fedrove basne, Ciceronove poslanice, *De bello Gallico* (Cezar), *Ovidija*, *Vergilija* itd. Značajna u obrazovanju isusovačke gimnazije bila je i povijest te su đaci bili obvezni slušati i proučavati biblijsku povijest Staroga i Novoga zavjeta, zatim asirsku, perzijsku, grčku i rimsku povijest te crkvenu i europsku povijest. Proučavala se i geografija, osobito Palestine, Grčke i Italije. Primjećujemo da je onodobna gimnazija u znatnoj mjeri usmjerena prema humanističkom i društvenom

¹⁰ Isto, str. 11.

¹¹ Vesna RAPO, "Gimnazija u Rijeci", *Klasične gimnazije u Hrvatskoj*, Hrvatski školski muzej, Zagreb, 2007.

¹² Valentin MIKLOBUŠEĆ, "Isusovci u Rijeci 1627.-1773. Školsko, pastoralno i odgojno djelovanje", *Riječki teološki časopis*, Vol. 52 No. 2, Rijeka, 2018., str. 186.

¹³ A. RAČKI, nav. dj., str. 11.

¹⁴ Isto, str. 11.

¹⁵ Franjo E. HOŠKO, nav. dj., str. 352.

¹⁶ V. MIKLOBUŠEĆ, nav. dj., str. 188.

¹⁷ A. RAČKI, nav. dj., str. 14.

¹⁸ Isto, str. 15.

području, a od uvjetno rečeno "prirodnog" područja podučavala se aritmetika i matematika. Osim stjecanja znanja, njegovalo se i učeničko stvaralaštvo što se ogledalo kroz javno čitanje ponajboljih ostvarenja učeničke proze i poezije. Poseban dio odgojnog i prosvjetnog djelovanja bilo je školsko kazalište koje je počelo djelovati odmah nakon otvaranja gimnazije. Uz to, učenike se kroz organizirane debate potiče na usvajanje i razvijanje govorničkih vještina. Dodatno, potiče se osnivanje učeničkih znanstvenih udruga, postavljaju se predstave religiozne i moralne tendencije, održavaju recitacije, a posebna se pažnja posvećuje pjevanju i glazbi.

Krajem 18. st. riječka će gimnazija doživjeti veliku promjenu koja nasreću neće rezultirati prekidom obrazovne djelatnosti u gradu. Naime, red isusovaca, osnivača gimnazije, 1773. g. je ukinut. Njihova imovina je prodana, a od prodajom prikupljenog novca osnovane su dvije zaklade - jedna za uzdržavanje internata, a druga za gimnaziju. Upravu nad dotadašnjom riječkom isusovačkom gimnazijom preuzeti će ugarsko namjesničko vijeće, a grad Rijeka pomaže pri uzdržavanju ove školske ustanove. Od tada će početi turbulentnije razdoblje u povijesti gimnazije koje će se očitovati ne samo na obrazovnom i kulturnom planu, već i na političkom. Nедуго nakon što je ukinut isusovački red, riječki je svijet obrazovanja doživio udarac ukidanjem studija teologije 1778. g. te 1779. g. filozofije i tako gimnazija ostaje jedina obrazovna institucija u gradu na Rječini.²⁴ I nadalje su profesori većinom bivši isusovci i augustinci te svećenici, ali sve češće se u idućem razdoblju pojavljuju i svjetovnjaci koji će tijekom 19. st. i prevladati.

U povijesti gimnazije 19. st. bilo je burno, česte su promjene uprava nad školom, a sve će kulminirati premještanjem gimnazije krajem toga stoljeća na Sušak. Tako je od 1809. do 1813. za vrijeme francuske uprave škola bila podložna intendanturi u Ljubljani, no ipak se uprava škole i profesori neće mijenjati. Porazom Napoleona i vraćanjem ovih područja u sklop Habsburške Monarhije škola u razdoblju 1814.-1821. (Kraljevina Ilirija) biva podložena namjesništvu u Trstu.²⁵ Od 1825. g. opet slijedi promjena te nad školom počinje uprava grada, što se mijenja krajem 1840-ih godina kada gimnazija postaje vladina institucija, a uzdržavanje škole pomaže grad Rijeka.

¹⁹ V. MIKLOBUŠEC, nav. dj., str. 188.

²⁰ Isto, str. 189.

²¹ A. RAČKI, nav. dj., str. 17.

²² V. MIKLOBUŠEC, nav. dj., str. 190.

²³ A. RAČKI, nav. dj., str. 27.

²⁴ Studij moralne teologije uveden je u Rijeci 1632. g., a studij filozofije 1725. godine. V. MIKLOBUŠEC, nav. dj., str. 190.

²⁵ A. RAČKI, nav. dj., str. 40-42.

Ozbiljniji problemi za gimnaziju početi će od 1848. g. kada ona potpada pod bansku vlast u Zagrebu i hrvatski jezik postaje obvezatan predmet, a nešto kasnije i nastavni jezik.²⁶ Od tada će riječka gradska vlast pokazivati mećehinski odnos prema svojoj staroj gimnaziji, uskratit će joj svaku pomoć i potporu, štoviše, 1871. g. bit će jedan od glavnih čimbenika pri otvaranju nove gimnazije (talijanaško-mađaronske) o kojoj će preuzeti skrb.²⁷ Tadašnja riječka vlast čak traži preseljenje gimnazije,²⁸ pa 1881. g. ona nastavlja djelovanje u kući Dionizija Jakovčića na Fiumari.²⁹ Ni to nije bilo dovoljno te riječka Bilancia iste godine piše da će gimnazija "milom ili silom, prijeći na drugu obalu Rječine".³⁰ Ovi nasrtaji dobili su podršku bana Khuena te gimnazija 1896. godine biva preseljena na Sušak gdje nastavlja svoje stoljetno djelovanje.³¹ Tako, u Izvješću Kraljevske velike gimnazije u Sušaku za 1895/1896 stoji bilješka "Koncem ožujka 1896. preselila se je Kr. velika gimnazija riječka iz grada Rijeke u novu gimnazijsku zgradu u Sušaku pošto je ovdje postojala od 1. listopada 1627. sve do 31. ožujka 1896. ili u svemu 268 godina i 6 mjeseci."³² Preselila se riječka hrvatska gimnazija s kompletnim nastavničkim zborom i učenicima od 1. do 8. razreda, svom opremom, učiteljskom i učeničkom knjižnicom, zbirka i učilima, arhivom i dokumentacijom te nastavila rad u Sušaku. Svo to preseljenje trajalo je za vrijeme uskrasnih praznika, od 28. ožujka do 8. travnja 1896. godine.³³

Sažimajući riječko razdoblje gimnazije (1627.-1896.), u njemu možemo prepoznati dvije faze (1627.-1848.; 1848.-1896.). U prvoj fazi (1627.-1848.) to je latinska škola, nastavni jezik je latinski (kao i drugdje), a u drugoj fazi, koja se većinom odnosi na 19. st., gimnazija se transformira u nacionalnu ustanovu. Riječka gimnazija Riječka gimnazija tada predstavlja, uz čitaonicu, kulturno žarište riječkih, ali i primorskih Hrvata te stup obrane od prisilnog odnarođivanja i otuđivanja Rijeke. Upravo u tom vremenu 19. stoljeća gimnazija će preko svojih profesora i učenika

²⁶ Višnja ŠETA, Dajana RADOVIĆ, "Programm-Izvestje-Izvješće-Izvještaj", *Izvještaj – posebno izdanje povodom 360. obljetnice gimnazije prve srednje škole u Rijeci i 40. obljetnice osnutka srednje škole za medicinske sestre*, Rijeka, 1987., str. 29.

²⁷ A. RAČKI, nav. dj., str. 53.

²⁸ Vinko ANTIĆ, "Nacionalno-kulturno značenje riječko-sušačke gimnazije", *Izvještaj – posebno izdanje povodom 360. obljetnice gimnazije prve srednje škole u Rijeci i 40. obljetnice osnutka srednje škole za medicinske sestre*, Rijeka, 1987., str. 47.

²⁹ A. RAČKI, nav. dj., str. 53.

³⁰ Milivoj MEZORANA, "Borba hrvatske gimnazije u Rijeci", *Rijeka*, zbornik Matice hrvatske, Zagreb, 1953., str. 529, 523, 530.

³¹ Petar STRČIĆ, "O povijesti Prve sušačke hrvatske gimnazije u Rijeci", *Leksikon istaknutih učenika gimnazije*, Sušak-Rijeka, 2017., str. 10.

³² Vilko GRBAC, "Sedamdeset godina rada gimnazije u Sušaku (1896-1966)", *Izvještaj-jubilarna edicija*, Rijeka, 1966., str. 13.

³³ P. STRČIĆ, nav. dj., str. 10.

dati obol nacionalnoj i građanskoj kulturi Rijeke i širega područja, pa i Hrvatske te biti izvor hrvatstva u Rijeci. Naime, nemali je broj profesora i učenika koji su se istaknuli kao pisci i javni djelatnici te imali zapaženu ulogu u političkom, društvenom ili kulturnom, prosvjetnom i znanstvenom životu grada, zemlje i naroda.

Osnutak i djelovanje riječke gimnazije neupitno je jedan od važnijih trenutaka u povijesti Rijeke koji gradu i okolici osigurava već gotovo četiri stoljeća kontinuitet kvalitetne obrazovne djelatnosti. Drugi važan trenutak u povijesti Rijeke, koji je također vezan za ovu obrazovnu ustanovu, dogodio se sredinom 19. stoljeća kada ta institucija poprima značenje riječke hrvatske gimnazije. Naime, tada će riječka gimnazija kao nastavni jezik uvesti hrvatski jezik, a to će u ondašnjim okolnostima omogućiti njegovanje i očuvanje i hrvatskoga jezika i hrvatskoga identiteta grada na Rječini. Za to su zaslužni mnogi profesori i učenici riječke hrvatske gimnazije koji su svojim radom i postignućima dali prinos kulturnom, političkom, crkveno-vjerskom i umjetničkom životu grada Rijeke, a time i Hrvatskoga primorja i cijele Hrvatske.

3. ŠKOLSKA IZVJEŠĆA RIJEČKE GIMNAZIJE

Školska izvješća koja su dostupna i čuvaju se u arhivu Prve sušačke hrvatske gimnazije u Rijeci, a odnose se na razdoblje prije, za vrijeme i nakon Trdininog angažmana kao profesora gimnazije obuhvaćaju sljedeće godine: 1819., 1828., 1832., 1836., 1837., 1838., 1839., 1839./1840., 1840./1841., 1843., 1847., 1848., 1849., 1850., 1851., 1852., 1853., 1853./1854., 1855., 1856., 1857., 1858., 1860., 1863./64., 1864./1865., 1867./1868.

Školska izvješća, zaključno s onim iz 1855. godine, odnose se na vrijeme prije nego što je Janez Trdina postao profesorom riječke gimnazije. Izvješća iz 1856., 1857., 1858., 1860., 1863./1864. te 1864./1865. g. su iz razdoblja kada je Trdina bio profesor gimnazije, a izvješće iz 1867./1868. g. je iz razdoblja nakon što Trdina više nije bio djelatnik riječke gimnazije. Analiza je zaključena izvješćem iz 1867./1868. g. jer su to prijelomne povijesne godine označene dvjema nagodbama (Austro-ugarskom 1867. i Hrvatsko-ugarskom 1868.).

3. 1. ŠKOLSKA IZVJEŠĆA 1819.-1868.

U školskom izvješću iz 1819. g. navedeni su gimnazijski razredi, učenici i njihov uspjeh te profesori u pojedinim razredima. Ukupno je bilo pet razreda sa 60 učenika te se navodi i mjesto iz kojeg pojedini učenik dolazi. Izvješće je vrlo kratko i sažeto na četiri stranice, pisano latinskim jezikom, nije navedeno gdje je tiskano. Službeni naziv škole tada je Carsko-kraljevska gimnazija riječka.³⁴

U školskom izvješću iz 1828. g. primjećuje se lagan porast broja razrednih odjeljenja, s pet na šest. No izrazit je i primjetan porast broja učenika, sada gimnaziju pohađa 209 učenika, no ne navodi se mjesto odakle učenici dolaze. Navedeni su profesori koji predaju u pojedinim razredima, izvješće je pisano latinskim jezikom, a tiskano je u Rijeci, u tiskari Karletzky. Službeni naziv ovog obrazovnog zavoda ponešto je drukčiji te se škola tada službeno naziva Kraljevska gimnazija riječka.³⁵

Izvješće iz 1832. g. donosi podatke da riječka gimnazija i nadalje obrazuje i odgaja mladež u šest razrednih odjeljenja. Gimnazijalaca je ukupno 161 i ne navodi se mjesto odakle dolaze, a isto je i s profesorima škole. Novost je u tome da se bilježi jedno razredno odjeljenje u kojem se nastava održava na mađarskome jeziku i taj razred pohađa 13 učenika. Izvješće je tiskano na latinskome jeziku te tiskano u Rijeci, u tiskari Karletzky.³⁶

Izvješće iz 1836. g. otkriva da gimnazija i dalje ima šest razrednih odjeljenja, a ukupan broj učenika škole je 118. Mjesto odakle učenici dolaze se ne navodi, a isto vrijedi i za profesore. Novost u ovogodišnjem izvješću jest da je mađarski jezik uveden kao školski predmet u sva razredna odjeljenja, što znači da riječka gimnazijska mladež obvezno uči mađarski jezik. Izvješće je pisano latinskim jezikom, koji je i nadalje nastavni jezik, a tiskano je u Rijeci, u tiskari Karletzky. U ovoj školskoj godini bilježi se promjena u službenom nazivu škole te se ona sada naziva Kraljevska velika gimnazija riječka.³⁷

Izvješće riječke gimnazije iz 1837. g. navodi da se nastava u školi održava u šest razrednih odjeljenja, a školu pohađa 116 učenika. Navedena su imena i prezimena učenika i profesora, no ne i mjesto iz kojega dolaze. Izvješće je pisano latinskim jezikom, a očito je obvezno učenje mađarskoga jezika u svim razredima. Izvješće se i nadalje tiska u štampariji braće Karletzky u Rijeci.³⁸

Izvješće Kraljevske velike gimnazije riječke za 1838. g. sadrži podatke o broju razrednih odjeljenja kojih je šest, a broj učenika koji polaze gimnaziju je 98. Navedena su imena i prezimena učenika pojedinih razreda te profesora. Održava se nastava iz mađarskoga jezika. Izvješće je pisano latinskim jezikom i tiskano u tiskari braće Karletzky u Rijeci.³⁹

³⁴ JUVENTUS CAESAREO-REGII GYMNASII FLUMINENSIS E MORIBUS, ET PROGRESSU IN LITERIS CENSA EXEUNTE ANNO SCHOLASTICO MD CCC XVIII.

³⁵ JUVENTUS REGII GYMNASII FLUMINENSIS JUXTA PROGRESSUM IN LITERIS, ET MORIBUS FACTUM SEMESTRI ALTERO A.C. MDCCCXXVIII.

³⁶ CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS REGII GYMNASII FLUMINENSIS SEMESTRI ALTERO ANNI MDCCCXXII.

³⁷ Juventus Regii Majoris Gymnasii Fluminensis E Moribus, et Progressu in Litteris censa Exeunte Anno Scholastico MDCCCXXVI.

³⁸ CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS Regii M. Gymnasii Fluminensis SEMESTRI ALTERO ANNI MDCCCXXVII.

Kraljevska velika riječka gimnazija u Izvješću za 1839. g. donosi podatke o razrednim odjelima kojih je i dalje šest, a broj učenika je isti kao i prethodne godine – 98. Navedena su imena i prezimena učenika te njihov uspjeh, uz to Izvješće donosi imena i prezimena profesora. Jezik gimnazijskog Izvješća jest latinski, a učenici su obvezni učiti mađarski jezik. Izvješće je tiskano u štampariji braće Karletzky u Rijeci.⁴⁰

Kraljevska velika gimnazija riječka svoje Izvješće za 1840. g. po prvi put donosi uz danas uobičajen način navođenja tekuće školske godine te ovo gimnazijsko Izvješće sadrži podatke za školsku godinu 1839./1840. Kao i do sada vidljivo je da riječka gimnazija obrazuje i odgaja svoje đake raspoređene u šest razrednih odjeljenja, a ukupan broj učenika, odnosno školske mladeži je 90. Uobičajeno, navedena su imena i prezimena učenika i profesora, ali bez navođenja njihova mjesnog podrijetla, odnosno mjesta rođenja. Izvješće je pisano latinskim jezikom i nadalje postoji obveza učenja mađarskoga jezika, a tisak obavlja tiskara braće Karletzky u Rijeci.⁴¹

Izvješće gimnazije u Rijeci za školsku godinu 1840./1841. navodi podatke o ukupno 85 učenika koji su raspoređeni u šest razrednih odjela. Jezik na kojem je tiskano je latinski, a učenici imaju obvezu učenja mađarskoga jezika. Tiskanje Izvješća obavila je tiskara braće Karletzky u Rijeci.⁴²

Izvješće riječke gimnazije u 1843. g. opet je u nekadašnjem obliku, odnosno navodi se tek jedna godina, i to 1843. Ukupan broj riječke gimnazijske mladeži tada je bio 120, raspoređeni su u šest razrednih odjela te se navode imena i prezimena đaka i njihov uspjeh u pojedinim predmetima što do tada nije bio slučaj. Iznose se uobičajeno imena i prezimena profesora u pojedinim razrednim odjeljenjima, ali ne i mjesto njihova rođenja, što vrijedi i za učenike. Jezik Izvješća je latinski, a tiskano je u tiskari braće Karletzky u Rijeci.⁴³

Riječka gimnazija svoje Izvješće za 1847. g. donosi u nešto izmijenjenom obliku te se uz uspjeh pojedinog učenika navodi i mjesto njegova rođenja, a to vrijedi i za profesore. Također, navodi se ukupan broj učenika gimnazije, a to 115 učenika. Od ove školske godine dolazi do povećanog broja razrednih odjeljenja. Naime, te

³⁹ CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS REGII MAJORIS GYMNASII FLUMINENSIS ALTERO QUIMESTRI ANNI MDCCCXXXVIII.

⁴⁰ CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS REGII MAJORIS GYMNASII FLUMINENSIS ALTERO QUIMESTRI ANNI 1839.

⁴¹ CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS REGII MAJORIS GYMNASII FLUMINENSIS ALTERO QUIMESTRI ANNI 1839/1840.

⁴² CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS REGII MAJORIS GYMNASII FLUMINENSIS ALTERO QUIMESTRI ANNI 1840/41.

⁴³ JUVENTUS REGII MAJORIS GYMNASII FLUMINENSIS E Moribus, et Progressu in Litteris censa Exeunte Anno Scholastico MDCCCLIII.

godine u Izvješću prisutan je novi gimnazijski program *Libero Linguae Graecae Studio*. Izvješće je pisano latinskim jezikom i tiskano je u tiskari braće Karletzky u Rijeci.⁴⁴

Riječka gimnazija u školskome Izvješću za 1848. g. pod nazivom Kraljevska gimnazija riječka odgaja i obrazuje riječku mladež raspoređenu u sedam razrednih odjeljenja. Ukupan broj učenika riječke gimnazije revolucionarne 1848. g. jest 100 učenika. Uz uspjeh po predmetima te ime i prezime učenika navodi se i podatak o mjestu rođenja. Također se i uz ime nastavnike ističe mjesto rođenja. Izvješće je pisano latinskim jezikom, mađarski jezik je i nadalje obvezan, a tiskala ga je tiskara braće Karletzky.⁴⁵

Kraljevska gimnazija riječka izdala je školsko Izvješće i u 1849. g. te uz podatke o broju učenika u sedam razrednih odjeljenja bilježi i mjesto njihova rođenja. Riječka gimnazija ima ukupno 92 učenika, a iznosi se i podatak o mjestu rođenja profesora. Jezik Izvješća je latinski jezik, no velika se promjena zbiva u ovoj nastavnoj godini jer mađarski jezik više nije obvezan, već se umjesto toga kao školski predmet pojavljuje *Lingua Nationali*. Tiskano je u tiskari braće Karletzky u Rijeci.⁴⁶

Kraljevska gimnazija riječka u Izvješću iz 1850. g. zadržava ustaljeni obrazac te iznosi podatke o broju i uspjehu učenika po nastavnim predmetima i razrednim odjeljenjima i mjesto rođenja učenika. Ukupan broj učenika je 90 i oni su raspoređeni u sedam razrednih odjeljenja. Navedeni su uobičajeno i profesori u pojedinim razrednim odjeljenjima te mjesto njihova podrijetla. Jezik Izvješća je latinski, učenje mađarskoga jezika nije vraćeno te je zadržano učenje materinskoga jezika pod nazivom *Lingua Nationali*. Izvješće je tiskano u tiskari braće Karletzky u Rijeci.⁴⁷

Školsko Izvješće riječke gimnazije za 1851. g. donosi golemu promjenu. Naime, tada po prvi put u gotovo dvjestogodišnjoj povijesti škole nastavni jezik nije bio latinski jezik, a time je također po prvi put u povijesti škole i školsko Izvješće tiskano na nekom drugom jeziku. Dakle, u školskoj godini 1851. latinski jezik zamijenjen je hrvatskim jezikom, nastava se odvija na hrvatskome jeziku, a posljedično i školsko Izvješće pisano je hrvatskim jezikom te dolazi pod nazivom *Mladež Cesarsko-Kraljevske Gimnazije Rečke iz ponašanja i napredka u naucih na koncu godine školske 1851 Razredjena*. S druge strane, u sadržajnom smislu Izvješće se nije znatnije mijenjalo

⁴⁴ JUVENTUS REGII GYMNASII FLUMINENSIS E MORIBUS ET PROGRESSU IN LITERIS CENSA EXEUNTE ANNO SCHOLASTICO MDCCCXLVII.

⁴⁵ JUVENTUS REGII GYMNASII FLUMINENSIS E MORIBUS ET PROGRESSU IN LITERIS CENSA EXEUNTE ANNO SCHOLASTICO MDCCCXLVIII.

⁴⁶ JUVENTUS REGII GYMNASII FLUMINENSIS E MORIBUS ET PROGRESSU IN LITTERIS CENSA EXEUNTE ANNO SCHOLASTICO MDCCCXLIX.

⁴⁷ JUVENTUS REGII GYMNASII FLUMINENSIS E MORIBUS ET PROGRESSU IN LITERIS CENSA, EXEUNTE ANNO SCHOLASTICO MDCCCL.

te se i nadalje navode imena i prezimena učenika i njihov uspjeh u pojedinim predmetima. Mjesto rođenja učenika, pa tako ni profesora, ne navodi se. Riječka gimnazija i nadalje ima sedam razrednih odjeljenja, navodi se broj učenika u svakom odjeljenju te ukupan broj učenika gimnazije koji iznosi 77. Izvješće je tiskano u Rijeci u tiskari braće Karletzky.

Izvješće riječke gimnazije u školskoj godini 1851./1852. donosi drugu veliku promjenu. Dok se u prethodnoj godini promjena očitovala u zamjeni latinskoga jezika hrvatskim jezikom u nastavi i u Izvješću, te godine dolazi do velike promjene u sadržajnom smislu. Naime, dotadašnja Izvješća riječke gimnazije donosila su najvažnije podatke o završenoj školskoj godini, navodili su se osnovni podatci o broju učenika i njihovom uspjehu po predmetima, imena i prezimena učenika po razrednim odjeljenjima, imena i prezimena profesorskog osoblja, a povremeno se navodilo i mjesto podrijetla učenika i profesora. Dakle, Izvješća su bila prilično kratka i sažeta, s osnovnim informacijama.

No od školske godine 1851./1852. gimnazijska Izvješća znatno mijenjaju koncept, postaju opširnija i mnogo detaljnije obrađuju školsku godinu za koju se Izvješće izdaje. Tako gimnazijsko Izvješće otvara znanstveni članak Frana Kurelca pod nazivom *Greške Hrvatskih pisac glede sklonovanja samostavnih riečij osobito 2-a padeža množine*. Ovim člankom Fran Kurelac ušao je u povijest kao prva osoba koja je u riječkom gimnazijskom Izvješću objavila svoj članak, a objavljivanje profesorskih radova od tada će postati konstanta gimnazijskog časopisa. Druga novost je objava gimnazijskoga nastavnog plana i programa koji je iznesen detaljno te se navodi koji se predmeti naučavaju u pojedinom razredu, koliko sati nastave na tjedan pripada pojedinom predmetu i koliko sati nastave tjedno imaju učenici. Uz to, navodi se nastavni sadržaj svakog predmeta po *poletju*, odnosno polugodištu. Zatim Izvješće navodi *Nauki dobrovoljni koji tečajem ove godine školske predavani biau*, a riječ je o fakultativnim predmetima koji nisu obvezni, već ih đaci mogu ili ne moraju pohađati. U tu kategoriju spadaju njemački i talijanski jezik, navodi se njihova tjedna satnica (2 sata) te nastavni sadržaji koji se obrađuju. Izvješće se nastavlja podacima o profesorima, znatno detaljnije nego do tada, te se navode profesori škole, predmet koji predaju, razrede u kojima održavaju nastavu i tjedni broj nastavnih sati. Sljedeća novost gimnazijskoga Izvješća jest da donosi važnije odluke resornoga ministarstva te taj dio dolazi pod naslovom *Važnie Odluke Visokoga c.k. Ministarstva bogoštovja i prosvete, i inih višjih Oblastij, koje ovamo prispiše tečajem ove godine*. Izvješće se zatim nastavlja člankom *Kratki letopis Gimnazie ravnatelja škole Gašpara Kombola*. U tekstu Kombol kratko iznosi najstariju povijest

⁴⁸ MLADÉŽ Cesarsko-Kraljevske Gimnazie Rečke iz ponašanja i napredka u naučih na koncu godine školske 1851 Razredjena.

⁴⁹ PERVO-GODIŠNJE IZVEŠTJE C.K. GIMNAZIE REČKE ZA ŠKOLSKU GODINU 1851-52.

gimnazije od njenih početaka u 17. st. do sredine 19. st. te ukazuje na najvažnije trenutke škole u tom razdoblju. Zatim se Izvješće nastavlja manjim priložima koji do tada također nisu bili dio školske publikacije, a dolaze pod nazivima Stipendia (navode se zaklade i broj učenika koje svaka od njih potpomaže), Učevna Sredstva (navode se nastavna sredstva i pomagala te obilježja školske knjižnice), Darovi (navode se nagrađeni učenici zbog odličnog uspjeha). Gimnazijsko izvješće sadrži i *Pregled učenikov pohodivših Gimnaziju* te je samo u tom dijelu novi koncept Izvješća manje informativan. Naime, u starijim Izvješćima navodili su se đaci pojedinačno imenom i prezimenom te njihov uspjeh po nastavnim predmetima, a sada se navode zbirni podatci o broju učenika po pojedinom razrednom odjeljenju te ukupan broj učenika. Tako saznajemo da je broj učenika gimnazije na prijašnjoj razini, odnosno školu pohađa 76 učenika. Valja ovdje napomenuti i to da se gimnazijska publikacija u ovoj godini po prvi put naziva Izvješćem (*Izvestje*), a taj je naziv u uporabi i danas jer Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, kao pravna i povijesna sljednica riječke gimnazije, koristi upravo taj naziv za svoju godišnju školsku publikaciju. I na kraju, ono što se također nije promijenilo odnosi se na tiskaru, pa se gimnazijsko izvješće i nadalje tiska u tiskari braće Karletzky u Rijeci.

Godišnje Izvješće riječke gimnazije za školsku godinu 1852.-53. zadržava sadržajni koncept ustanovljen prethodne školske godine te publikacija započinje znanstvenim člankom Naše nazivlje u prirodoslovnih *naukah* autora Vinka Pacela. Slijedi nastavni plan i program (*Red Naukah*), fakultativni predmeti (*Nauci dobrovoljni*), tjedna zaduženja profesora (*Učiteljsko osoblje i pregled reda predavanja po učevnih silah*), važnije odluke resornog ministarstva, nastavna sredstva i pomagala (*Učevna sredstva*), opća statistika o razredima i broju učenika u njima te podatci o tome koje zaklade potpomažu koliki broj učenika. Spomenuti valja da se u ovoj školskoj godini bilježi porast broja učenika te riječka gimnazija ima ukupno 127 učenika, a Izvješće tradicionalno tiska tiskara Karletzky.⁵⁰

Izvješće riječke gimnazije u školskoj godini 1853.-54. opet donosi velike promjene, ovaj put na jezičnom planu. Dok je u sadržajnom smislu uglavnom zadržalo koncept ustanovljen u prethodne dvije godine, nastavni jezik se mijenja, a time i jezik Izvješća koje je sada tiskano na talijanskome jeziku. Zanimljivo je istaknuti da su sve sastavnice Izvješća na talijanskome jeziku, osim prva dva priloga. Riječ je o članku koji je pisan njemačkim jezikom, a autor je Josef Accurti te je i nastavni plan i program iznesen na njemačkome jeziku. Kao što je rečeno, ovo Izvješće zadržava koncept prethodnih dvaju Izvješća tiskanih na hrvatskome jeziku, odnosno popis profesora s tjednim zaduženjima, važnije odredbe resornog ministarstva, popis na-

⁵⁰ MLADEŽ Cesarsko-Kraljevske Gimnazie Rečke iz ponašanja i napredka u naukih na koncu godine školske 1851 Razredjena.

stavnih sredstava i pomagala, prikaz broja razrednih odjeljenja i ukupan broj učenika u pojedinom odjeljenju, podatke o zakladama i broju učenika koje potpomažu. Novost je u Izvješću to što ono donosi popis pohvaljenih učenika imenom i prezimenom, zatim se prikazuju zbirni rezultati ispita zrelosti, odnosno mature te popis učenika koji su položili maturu i mogu nastaviti svoje obrazovanje na sveučilištu. I ovo Izvješće tiskano je u tiskari Karletzky.⁵¹

Izvješće riječke gimnazije za 1855. g. u sadržajnom smislu većinom zadržava koncept svojih neposrednih prethodnika. Tiskano je u Rijeci, u tiskari Karletzky. Većinom su prilozi Izvješća pisani na njemačkome jeziku (uvodni članak, autor je dr. Franz Mathon, profesorski zbor i njihova tjedna zaduženja, nastavni plan i program, popis nabavljene knjižne građe za gimnazijsku i učeničku biblioteku, popis nabavljenih nastavnih sredstava i pomagala te učenička statistika). Na talijanskom jeziku pisan je članak ravnatelja gimnazije Stefana Viditza Per la cronaca del Ginnasio – Nuova organizzazione del Ginnasio. Na njemačkome, talijanskome i ilirskom jeziku navedene su teme i popis školskih zadaća za učenike. Značajnu novost ovogodišnje Izvješće donosi u prilogu učeničke statistike. Već unatrag nekoliko godina u Izvješću se ne navode učenici imenom i prezimenom te njihov uspjeh, već se navodio ukupan broj učenika u razredu te zbirni uspjeh. Sada se ni to ne navodi, ali se po prvi put navodi nacionalnost gimnazijskih đaka. Tako saznajemo da riječka gimnazija ima 77 učenika od čega je 66 Ilira, dva Slovenca, osam Talijana i jedan Nijemac.⁵²

Izvješće riječke gimnazije iz 1856. g. je ono u kojem se po prvi put kao profesor navodi Janez Trdina; u popisu profesora se navodi kao Terdina Johann. Također, Izvješće je po prvi put tiskano izvan Rijeke, i to u Zagrebu u tiskari Ljudevita Gaja. Izvješće zadržava sadržajni koncept iz prethodnih godina, a tiskano je na njemačkom jeziku. No uočava se još jedna novost, a to je da se kao pismo Izvješća prvi put pojavljuje gotica, umjesto dotadašnje latinice. Indikativna promjena bilježi se u podacima o učenicima. Tako se ne navodi narodnost učenika već njihovo vjersko opredjeljenje. Saznajemo da riječka gimnazija ima 72 učenika, od čega je 70 rimo-katolika. I dalje se ne navode imena i prezimena učenika ni njihov školski uspjeh.⁵³

Gimnazijsko Izvješće iz 1857. g. u pismu se opet vraća latinici, a prilozi su većinom na njemačkome jeziku. Tiskano je opet u Rijeci, no ovaj put u tiskari Ercole Rezza. Izvješće i dalje zadržava ustaljen sadržajni koncept. U gimnaziji su ukupno 92 učenika te se opet navodi vjersko opredjeljenje. Većina su katolici, čak 90 učenika. Novost je da se Izvješće u statistici učenika vraća navođenju imena i prezimena

⁵¹ PROGRAMMA DELL I.R. Ginnasio superiore in FIUME pubblicato alla fine dell anno scolastico 1853=54.

⁵² PROGRAMM DES K.K. GYMNASIUMS IN FIUME veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1855.

⁵³ Programm des K.K. OBERGYMNASIUMS in Fiume veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1856.

učenika te mjestu njihova rođenja. Uz to, velika je novost da se uz ime, prezime i mjesto rođenja navodi i zemlja u kojoj se mjesto rođenja nalazi.⁵⁴

Izvješće riječke gimnazije iz 1858. g. u cijelosti je na njemačkome jeziku, osim prvog priloga, odnosno članka koji je na latinskome jeziku. Ono zadržava koncept u sadržajnom smislu kao i prethodnih godina, a tiskano je u Rijeci u tiskari Ercole Rezza. Prilozi su uobičajeni te se donosi popis profesora i njihova zaduženja, nastavni plan i program, popis školskih zadaća (na talijanskome, njemačkome i ilirskome jeziku), popis nabavljene knjižne građe te nastavnih sredstava i pomagala. Osim toga, iznesene su važnije odluke resornog ministarstva i kratka kronika školske godine. Donosi se broj učenika po pojedinom razredu, a osim vjeroispovijesti ne navodi se niti jedan drugi podatak o učenicima škole (93 učenika, svi rimokatolici). Detaljniji podatci o manjem broju učenika nalaze se na popisu onih učenika koji se mogu upisati na sveučilište te se tu uz ime i prezime navodi i zemlja iz koje dolaze. Također, imenom i prezimenom su navedeni pohvaljeni učenici te mjesto i zemlja njihova rođenja.⁵⁵

Gimnazijsko Izvješće za 1860. g. u cijelosti je pisano njemačkim jezikom, tiskano je u Zagrebu u tiskari Ljudevita Gaja (Ludwig Gaj). Sadržajno, Izvješće slijedi sada već ustaljeni obrazac s uvodnim znanstvenim člankom, popisom profesora i tjednim zaduženjima, školskim planom i programom, popisom školskih zadaća na sva tri jezika (ilirski, njemački, talijanski), popisom nove knjižne građe te kratku kroniku školske godine. Što se tiče podataka o učenicima, opet se donosi njihov ukupni broj i vjeroispovijest, a detaljniji podatci s imenom i prezimenom te mjestom i zemljom rođenja donose se o učenicima koji su stekli pravo upisa na sveučilište.⁵⁶

Izvješće riječke gimnazije za školsku godinu 1863./64. vraća se opet hrvatskome jeziku. Tiskano je ove godine kao i u većini slučajeva u Rijeci, ovaj put u tiskari Emidija Mohovića. Koncept Izvješća nije značajnije promijenjen te sadržava uvodni znanstveni članak jednog od profesora škole, nastavni plan i program, popis profesora i njihova tjedna zaduženja, popis školskih zadaća (na hrvatskome, njemačkome i talijanskome jeziku), popis novonabavljenih nastavnih sredstava i pomagala, važnije dopise resornoga ministarstva, te kraći ljetopis gimnazije u kojem se navode važniji događaji tijekom školske godine. Što se tiče podataka o učenicima, oni su znatno detaljniji nego što je to bilo u posljednjih nekoliko svezaka Izvješća. Naime, navodi se ukupan broj učenika u svakom razrednom odjeljenju i njihov opći uspjeh, zatim ukupan broj učenika škole, kojih je bilo 180, a naveden je i porast broja uče-

⁵⁴ PROGRAMM DES K.K. OBERGYMNASIUMS IN FIUME VERÖFFENTLICHT AM SCHLUSSE DES SCHULJAHRES 1857.

⁵⁵ PROGRAMM DES K.K. OBERGYMNASIUMS IN FIUME VERÖFFENTLICHT AM SCHLUSSE DES SCHULJAHRES 1858.

⁵⁶ PROGRAMM DES K.K. OBERGYMNASIUMS IN FIUME AM SCHLUSSE DES SCHULJAHRES 1860.

nika više. Nadalje, navode se imenom i prezimenom učenici iz svakog razrednog odjeljenja te mjesto i zemlja njihovog rođenja. Također, imenom i prezimenom te mjestom i zemljom rođenja navedeni su učenici koji su u prethodnoj školskoj godini položili maturu.⁵⁷

Riječko gimnazijsko Izvješće za školsku godinu 1864./65. pisano je hrvatskim jezikom i tiskano je u Rijeci u tiskari Emidija Mohovića. Izvješće otvara znanstveni rad jednog od profesora škole, nastavlja se popisom profesora i njihovim tjednim zaduženjima, nastavnim planom i programom, popisom tema iz školskih zadaća (na hrvatskome, njemačkome i talijanskome jeziku), popisom nabavljenih nastavnih sredstava i pomagala, iznošenjem važnijih propisa resornog ministarstva te kraćim ljetopisom gimnazije. Od podataka vezanih za učenike navodi se ukupan broj đaka (181) te broj učenika po razrednom odjeljenju i njihov opći uspjeh. Iz prethodne školske godine navedeni su pojedinačno učenici koji su položili ispit zrelosti te se navodi mjesto i zemlja njihova rođenja. Također, imenom i prezimenom navedeni su učenici u svakom od osam gimnazijskih razrednih odjeljenja te mjesto i zemlja njihova rođenja.⁵⁸

Izvješće riječke gimnazije za školsku godinu 1867./68. posljednje je ovdje analizirano, pisano je najvećim dijelom hrvatskim jezikom, a tiskano je u Zagrebu u tiskari Ljudevita Gaja. Izvješće započinje s dva znanstvena članka, autori kojih su profesori škole; prvi je pisan hrvatskim, dok je drugi na talijanskome jeziku. Slijedi gimnazijski plan i program te popis profesora s tjednim zaduženjima u nastavi. Potom se navode teme školskih zadaća koje se pišu na hrvatskome, njemačkome i talijanskome jeziku. Uobičajeno navode se i nabavljena nastavna sredstva i pomagala tijekom školske godine, uz to i važniji dopisi resornoga ministarstva te kratki ljetopis gimnazije. Što se tiče podataka o učenicima, navodi se ukupan broj učenika gimnazije (178) te broj učenika u pojedinom razrednom odjeljenju i njihov opći uspjeh. Donose se i podatci o đacima koji su prethodne školske godine maturirali, navode se njihova imena i prezimena te mjesto i zemlja iz koje dolaze, a to isto navodi se i za učenike svakoga razrednog odjeljenja.⁵⁹

3. 2. JEZIK IZVJEŠĆA 1819.-1868.

Izvješća riječke gimnazije u razdoblju 1819.-1851. godine pisana su latinskim jezikom, a to je ujedno bio jedini nastavni jezik. Od 1832. jedan razred ima nastavu na mađarskome jeziku (13 učenika), a od 1836. g. mađarski jezik uveden je kao

⁵⁷ IZVESTJE o kraljevskom VIŠEM GIMNAZIJU u RECI koncem godine školske 1863/64.

⁵⁸ IZVESTJE o kraljevskom VIŠEM GIMNAZIJU u RECI koncem godine školske 1864/65.

⁵⁹ IZVESTJE O KRALJEVSKOM VIŠEM GIMNAZIJU NA RECI KONCEM GODINE ŠKOLSKE 1867/68.

obvezatan predmet. Takva je situacija bila do 1849. g., od kada učenje mađarskoga jezika više nije bilo obvezno, a javlja se novi nastavni predmet *Lingua Nationali*. Velika promjena događa se 1851. g. kada nastavni jezik postaje hrvatski jezik te je njime pisano i Izvješće (*Mladež Cesarsko-Kraljevske Gimnazie Rečke iz ponašanja i napredka u naukih na koncu godine školske 1851 Razredjena*). Takvo stanje nije dugo potrajalo te već šk.god. 1853./54. u jeziku Izvješća prevladava talijanski jezik, ali javljaju se i prilozi na njemačkome jeziku. Od 1855. g. situacija se mijenja te u Izvješću prevladava njemački jezik, ali pojavljuju i prilozi na talijanskome jeziku (uz školske zadaće na ilirskome, talijanskome i njemačkome jeziku). Germanizacija je dostigla vrhunac u razdoblju 1856.-1860. godine kada je jezik nastave i Izvješća isključivo njemački. Ktome, 1856. umjesto latinice uvodi se gotica, no već sljedeće, 1857. g. ipak se vraća opet latinično pismo. Završetkom razdoblja neoapsolutizma jezik Izvješća opet postaje hrvatski te su tako Izvješća iz 1863./64., 1864./65 te 1867./68 pisana latinicom i hrvatskim jezikom.

Rezimirajući, u riječkoj je gimnaziji u razdoblju 1819. – 1851. dominantan latinski jezik, zatim to u godinama 1851. – 1853. postaje hrvatski jezik. Situacija se brzo izmjenjuje te 1854. g. talijanski jezik postaje službenim jezikom škole i Izvješća, a 1855. g. to je njemački jezik. Takvo stanje biva do 1860. g., i od tada će službeni, nastavni jezik škole i Izvješća biti hrvatski jezik.

3. 3. KONCEPT I SADRŽAJ IZVJEŠĆA 1819.-1868.

U razdoblju 1819. – 1851. gimnazijska Izvješća su vrlo slična, forma je kratka i sažeta i to obično na četiri stranice. Navode se gimnazijski razredi, učenici i njihov uspjeh te profesori u pojedinim razredima. Tadašnja riječka gimnazija ima pet do sedam razrednih odjeljenja, a broj učenika kreće se od 60 do 209, u prosjeku do 150. U navođenju mjesta iz kojeg učenici i profesori dolaze nema konstante, naime ponekad se navodi, ponekad ne. U tom razdoblju navodi se opći uspjeh učenika, a od 1843. g. uspjeh po nastavnim predmetima.

Od šk. god. 1851./52. dolazi do velike promjena koncepta i sadržaja Izvješća. Naime, gimnazijska Izvješća postaju znatno opširnija i detaljnije obrađuju školsku godinu. Počinje objavljivanje profesorskih znanstvenih radova, nastavnog plana i programa, navode se profesori škole i njihova tjedna zaduženja te važnije odluke resornog ministarstva. Izvješće sada sadrži ljetopis gimnazije, zatim kratki pregled šk. god., informacije o zakladama koje potpomažu učenike, podatke o nabavljenim nastavnim sredstvima i pomagalima te knjigama za biblioteku. No podatci o učenicima su oskudniji (navodi se ukupan broj učenika i po razredima, bez pojedinačnog navođenja), tek je novost popis učenika koji su položili maturu. U Izvješću iz 1855.

g. po prvi se put navodi podatak o nacionalnosti učenika (66 Ilira, 2 Slovenca, 8 Talijana, 1 Nijemac).

U idućim godinama sadržaj i koncept oslanjaju se na prethodna Izvješća. No mogu se zapaziti neke manje promjene od godine do godine. Tako se 1856. g. donose podatci o vjeroispovijesti, a ne o narodnosti (72 učenika, 70 rimokatolika). Sljedeće, 1857. g. opet se navodi ime i prezime učenika i mjesto rođenja, a novost je navođenje zemlje podrijetla. U 1858. g. opet se iznose zbirni podatci bez navođenja imena i prezimena učenika. Izvješće iz 1863. g. donosi popis školskih zadaća na talijanskome, njemačkome i hrvatskome jeziku (do tada ilirski jezik, sada hrvatski).

Od šk. god. 1863./64. ponovno se navode detaljniji podatci o učenicima, pa tako nalazimo ime i prezime učenika i mjesto rođenja te zemlju podrijetla uz uobičajene priloge Izvješća (znanstveni rad, popis profesora i tjedna zaduženja, nastavni plan i program itd.).

Zaključno, do 1851. g. Izvješća su kratka i sažeta te usmjerena na učenika, od 1852. g. ona su pomalo administrativna, činovnička, učenik nije više u središtu, a od 1863. g. Izvješća su kombinacija ovih dvaju koncepata te možemo kazati da se osjeća administrativni pristup, no pozornost je itekako usmjerena i na učenike.

4. GIMNAZIJSKI SUVREMENICI JANEZA TRDINE – PROFESORI I UČENICI

Neke od profesora i učenika gimnazije koji su bili gimnazijski suvremenici Janeza Trdine spomenut ćemo ukratko u sljedećim redcima.

Ponajprije, spomenut ćemo Antuna Mažuranića koji je bio i profesor i ravnatelj te đak riječke gimnazije. Završio je šestorazrednu Kr. gimnaziju riječku, a potom i Pravoslavnu akademiju u Zagrebu. Imenovan je za namjesnog učitelja na Kr. višoj gimnaziji u Zagrebu i od 1836. g. predavao je učenicima viših razreda gimnazije dva puta tjedno hrvatski jezik i književnost. Nakon šest godina taj mu je rad zabranjen pod izlikom da kvari i zbunjuje mladež. U Bansko vijeće pozvan je 1848. g. i imenovan banskim povjerenikom na Primorju. Na tom mjestu ostaje do lipnja 1850. g., zatim ponovno djeluje kao profesor na zagrebačkoj gimnaziji, a potom je ravnatelj riječke gimnazije (1860.-1868.) te umirovljen. Surađivao je u *Novinama i Danici*, u kojoj je bio i urednik te pisao članke kojima je cilj bio poticanje ljubavi prema domovini. Objavio je udžbenik *Temelji ilirskoga i latinskoga jezika za početnike* te rasprave u sklopu Izvješća zagrebačke gimnazije *Kratak pregled povjestnice gimnazije zagrebačke*, *Kratak pregled stare literature hrvatske* i *O važnosti accenta hrvatskoga za historiju Slavjanah*. U suradnji s Veberom i Mesićem napisao je *Čitanku ilirsku za više gimnazije*, gramatički udžbenik *Slovnica hrvatska za gimnazije i real-*

ne škole, Dio I. Rečoslovje. Društveno aktivan i nacionalno svjestan, bio je i među osnivačima Matice hrvatske.⁶⁰

Među kolegama profesorima za vrijeme dok je Trdina bio nastavnik riječke gimnazije ističu se Šime Ljubić i Ljudevit Slamnik. Hrvatski povjesničar i arheolog Šime Ljubić (Stari Grad, 24. V. 1822. — Stari Grad, 19. X. 1896.) gimnaziju je polazio u Dubrovniku i Splitu 1834.–1840. godine. Nakon završetka studija bogoslovlja u Zadru 1846. g. zaređen je za svećenika i 1847. g. imenovan za kapelana u Starom Gradu, gdje je i privatno poučavao do 1855. godine. Za nacionalnoga pokreta 1848. g. ondje je utemeljio čitaonicu pod pokroviteljstvom bana J. Jelačića te se javno zauzimao za afirmaciju narodnoga jezika, zbog čega je 1849. godine suspendiran. U Beču je položio profesorski ispit 1854. g. te na Filozofskom fakultetu studirao povijest i geografiju 1855.–1857., postavši jednim od prvih školovanih stručnjaka na području povijesnih znanosti u nas. Tijekom studija istraživao u javnim i privatnim arhivima u Beču, Veneciji i po Dalmaciji, a odlukom Središnjega povjerenstva za istraživanje i čuvanje starih spomenika 1856. poslan je u Trst kao pomoćnik u istraživanju istarskih starina P. Kandleru, koji ga je uputio na arheološka istraživanja po Dalmaciji. Kao namjesni učitelj predavao u splitskoj gimnaziji od 1857. do 1858. te imenovan konzervatorom u tamošnjem Arheološkom muzeju 1858. godine. Prema naputku ministra A. Bacha, od 1859. do 1861. radio je u mletačkom arhivu na sređivanju starijih spisa, s posebnom zadaćom da pronade i ispita dokumente o nastanku turskih koridora kraj Kleka i Sutorine. Ondje je pregledao, ispisao i proučio mnogobrojne izvore za hrvatsku povijest i povijest drugih južnoslavenskih zemalja. Napustivši Veneciju zbog austrijsko-talijanskoga sukoba, zauzimanjem J.J. Strossmayera, F. Račkoga i I. Kukuljevića Sakcinskoga dobio je profesorsko mjesto u gimnaziji u Osijeku 1861. g. te u Rijeci 1863. godine. Godine 1867. izabran jemeđu prvih 16 redovitih članova JAZU, imenovan je isprva pristavom, potom kustosom Arheologičkoga odjela Narodnoga muzeja u Zagrebu, kojim je ravnao od 1871. g. do umirovljenja 1892. godine. Djelovao je na širokom području humanistike – povijesti, biografistike, pomoćnih povijesnih znanosti, arheologije, etnografije i filologije – u doba kad su se polja njegovih istraživanja tek formirala kao zasebne discipline.⁶¹

Ljudevit Slamnik rođen je u Karlobagu 1827. g., a preminuo 1908. u Splitu. Obiteljskim preseljenjem iz Karlobaga u Senj pohađa tamošnju gimnaziju te potom bogosloviju. Uočen kao sposoban svećenik, biva upućen na više bogoslovske studije u Beč, na Pazmaneum, gdje postiže zvanje magistra teologije. Odmah nakon

⁶⁰ Ratko DUŠEVIĆ, *Leksikon istaknutih učenika gimnazije*, Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, Sušak-Rijeka, 2017., str. 164.

⁶¹ <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=12087>. Datum preuzimanja 16. 01. 2023.

završetka studija imenovan je namjesnim učiteljem gimnazije u Rijeci gdje, posvećen brizi za napredak te prosvjetne ustanove, provodi čitav radni vijek. U hrvatskoj riječkoj gimnaziji predavao je vjeronauk, prostoručno crtanje (risanje) te hrvatski jezik (tada nazivan ilirskim jezikom). Slamnik je 1867. g. imenovan redovnim profesorom i od tada će predavati nauk vjere, povijest i zemljopis. Kasnije će postati ravnateljom gimnazije i s toga mjesta otići će u mirovinu. Bavio se je i publicističkim radom te je objavio nekoliko knjižica i prigodnih tekstova.⁶²

Matko Laginja bio je odvjetnik, političar i preporoditelj, pohađao je Kr. višu gimnaziju u Rijeci, gdje je maturirao. Pravo je studirao u Zagrebu i doktorirao u Grazu, a trgovačko pravo u Trstu. U mladosti prihvaća politički program Ante Starčevića te je oštro istupao protiv talijanskog nacionalizma u političkom životu Istre. Već 1883. g. u Pokrajinskom saboru u Poreču uz negodovanje i bojkot talijanskih poslanika pokušava održati svoj govor na hrvatskome jeziku. Redovito je biran za zastupnika u Istarski pokrajinski sabor i u bečko Carevinsko vijeće. Tijekom rata zalagao se za politiku Jugoslavenskog kluba u Carevinskom vijeću. Nakon smrti M. Starčevića predsjednik je Starčevićeve Stranke prava. Neposredno nakon rata član je privremenog ratnog predstavništva, poslanik u Konstituenti i zakonodavnoj Narodnoj skupštini, ban Hrvatske i Slavonije.⁶³ Podosta je pisao o povijesnim, književnim i etnološkim temama te cjelokupnim svojim djelovanjem stekao poštovanje i ugled diljem Istre i Hrvatske.

Vjekoslav Spinčić bio je svećenik, pisac i političar. Rrođen je u Kastvu 1848. g., a umro u Sušaku 1933. godine. Završio je Kraljevsku višu gimnaziju u Rijeci s ispitom zrelosti (1867./68.). Nakon studija teologije zaređen je za svećenika, a potom je studirao povijest i zemljopis u Pragu i Beču. Uz M. Mandića i M. Laginju najistaknutiji je djelatnik drugoga naraštaja preporoditelja među Hrvatima u Istri te jedan od prvaka Stranke prava u Istri. Bio je zastupnik u Istarskom saboru, Carevinskom vijeću te član Privremenoga narodnoga predstavništva Kraljevine SHS u Beogradu, nakon čega se povukao iz političkoga života zbog ustupanja Istre Italiji. Dugogodišnji je predsjednik prosvjetnog Društva sv. Ćirila i Metoda za Istru, a objavio je velik broj članaka, knjiga i brošura.⁶⁴

Eugen Kumičić rođen je u Brseču 1850. g., a preminuo 1904. g. u Zagrebu. Hrvatski je književnik, pohađao je Kraljevsku višu gimnaziju u Rijeci gdje je i maturirao. U Beču je studirao povijest, zemljopis i filozofiju, predavao je na splitskoj i zadarskoj gimnaziji te realnoj gimnaziji u Zagrebu. Od 1883. g. profesionalni je književnik

⁶² Ratko DUŠEVIĆ, *Leksikon istaknutih učenika gimnazije*, Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, Sušak-Rijeka, 2017., str. 164.

⁶³ <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=12087>. Datum preuzimanja 16. siječnja 2023.

⁶⁴ Isto, str. 215.

i političar i u dva je navrata kao starčevićanac bio biran u Hrvatski sabor. Bio je jedan od popularnijih i čitanijih hrvatskih pisaca u 19. st., a objavljivao je i pod pseudonimom Jenio Sisolski.⁶⁵

Janez Trdina bio je profesor i svjetski poznatom hrvatskome znanstveniku Andriji Mohorovičiću. Mohorovičić je rođen u Voloskom 1857., a preminuo u Zagrebu 1936. godine. Hrvatski je geofizičar koji je riječku gimnaziju završio 1875. g., potom studij matematike i fizike u Pragu, a doktorirao je na Mudroslovnom fakultetu u Zagrebu. Predavao je u Velikoj gimnaziji u Zagrebu, Velikoj realci u Osijeku, Nautičkoj školi u Bakru te Velikoj realci u Zagrebu. Držao je i kolegije na Mudroslovnome fakultetu, Šumarskoj akademiji te na Višoj trgovačkoj školi, sve u Zagrebu. Član JAZU postao je 1898. i bio je tajnik njezina Matematičko-prirodoslovnog razreda. Najveći doprinos znanosti dao je na području seizmologije Mohorovičićevim zakonom koji je kasnije rezultirao uvođenjem termina Mohorovičićev diskontinuitet ili Moho-sloj. Radom na područjima meteorologije i seizmologije postavio je temelje hidrometeorološkoj i seizmološkoj službi u Hrvatskoj te iznimnim znanstvenim rezultatima bitno pridonio globalnom razvoju geofizike, odnosno geoznanosti.⁶⁶

Svim spomenutim osobama zajedničko je to da su u nekom dijelu svoga života bili vezani za riječku hrvatsku gimnaziju, bilo kao njeni učenici ili kao nastavnici u vremenu kada je Janez Trdina bio tamošnji profesor. Ta činjenica dokazuje nam kako je ta institucija nedvojbeno bila obrazovno, znanstveno i kulturno žarište čiji se utjecaj najviše osjetio u Rijeci, a zatim se u koncentričnim krugovima širio do nacionalnoga hrvatskog nivoa. U takvoj konstelaciji Trdina je svakako mnoga duhovna i intelektualna bogatstva stekao u riječkoj gimnaziji i zasigurno ih kao profesor posredovao svojim đacima. Sretne su to okolnosti koje su trasirale put Janeza Trdine te pridonijele da postane jedan od važnijih slovenskih književnika i povjesničara.

⁶⁵ Isto, str. 142.

⁶⁶ <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11946>. Datum preuzimanja 15. siječnja 2023.

LITERATURA

- 1/ Vinko ANTIĆ, "Nacionalno-kulturno značenje riječko-sušačke gimnazije", *Izveštaj – posebno izdanje povodom 360. obljetnice gimnazije prve srednje škole u Rijeci i 40. obljetnice osnutka srednje škole za medicinske sestre*, Rijeka 1987.
- 2/ Ratko DUŠEVIĆ, *Leksikon istaknutih učenika gimnazije*, Sušak-Rijeka 2017.
- 3/ Vilko GRBAC, "Sedamdeset godina rada gimnazije u Sušaku (1896-1966)", *Izveštaj-jubilarna edicija*, Rijeka 1966.
- 4/ Franjo Emanuel HOŠKO, "Crkveno školstvo u Hrvata kroz vjekove", *Napredak*, 144(3), Zagreb 2003.
- 5/ Mirko LUKAŠ, Davor BULJAN, Tominac, Dalibor, "Gimnazijsko obrazovanje Hrvata u organizaciji crkvenih redova tijekom 16. i 17. stoljeća", *Život i škola*, br. 19, 2008.
- 6/ Irvin LUKEŽIĆ, Ljudevit SLAMNIK, *Sušačka revija br. 62/63*, god. XVI., Rijeka-Sušak, 2008.
- 7/ Milivoj MEZORANA, "Borba hrvatske gimnazije u Rijeci", *Rijeka*, zbornik Matice hrvatske, Zagreb 1953.
- 8/ Krešimir NEMEC, *Leksikon hrvatskih pisaca*, Zagreb, 2000.
- 9/ Valentin MIKLOBUŠEC, "Isusovci u Rijeci 1627.-1773. Školsko, pastoralno i odgojno djelovanje", *Riječki teološki časopis*, Vol. 52 No. 2, Rijeka 2018.
- 10/ Hrvoje PETRIĆ, "O katoličkoj obnovi i obrazovanju na prostorima senjske, modruške i zagrebačke biskupije u 17. stoljeću", *Podravina*, Volumen 4, broj 8, Koprivnica 2005.
- 11/ Andrija RAČKI, "Iz prošlosti sušačke gimnazije. Prigodom tristogodišnjice (1627-1927)", Adamić, Rijeka 2007.
- 12/ Vesna RAPO, "Gimnazija u Rijeci", *Klasične gimnazije u Hrvatskoj*, Hrvatski školski muzej, Zagreb 2007.
- 13/ Petar STRČIĆ, "O povijesti Prve sušačke hrvatske gimnazije u Rijeci", *Leksikon istaknutih učenika gimnazije*, Sušak-Rijeka 2017.
- 14/ Višnja ŠETA, Dajana RADOVIĆ, Programm-Izvestje-Izvešće-Izveštaj, *Izveštaj – posebno izdanje povodom 360. obljetnice gimnazije prve srednje škole u Rijeci i 40. obljetnice osnutka srednje škole za medicinske sestre*, Rijeka 1987.
- 15/ Miroslav VANINO, *Isusovci i hrvatski narod*, Vol. II, Zagreb 1987.
- 16/ Maja VEHOVEC, Davor JURETIĆ, Miro JURETIĆ, "Lovro Grisogono – osnivač i prvi rektor isusovačkog kolegija u Rijeci", *Fluminensia: časopis za filološka istraživanja*, Vol. 6 No. 1-2, Rijeka 1994.

IZVORI

- 1/ UVENTUS CAESAREO-REGII GYMNASII FLUMINENSIS E MORIBUS, ET PROGRESSU IN LITERIS CENSA EXEUNTE ANNO SCHOLASTICO MD CCC XVIII.
- 2/ JUVENTUS REGII GYMNASII FLUMINENSIS JUXTA PROGRESSUM IN LITERIS, ET MORIBUS FACTUM SEMESTRI ALTERO A.C. MDCCCXXVIII.
- 3/ CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS REGII GYMNASII FLUMINENSIS SEMESTRI ALTERO ANNI MDCCCXXXII.
- 4/ Juventus Regii Majoris Gymnasii Fluminensis E Moribus, et Progressu in Litteris censa Exeunte Anno Scholastico MDCCCXXXVI.
- 5/ CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS Regii M. Gymnasii Fluminensis SEMESTRI ALTERO ANNI MDCCCXXXVII.
- 6/ CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS REGII MAJORIS GYMNASII FLUMINENSIS ALTERO QUIMESTRI ANNI MDCCCXXXVIII.
- 7/ CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS REGII MAJORIS GYMNASII FLUMINENSIS ALTERO QUIMESTRI ANNI 1839.
- 8/ CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS REGII MAJORIS GYMNASII FLUMINENSIS ALTERO QUIMESTRI ANNI 1839/1840.
- 9/ CLASSIFICATIO STUDIOSAE JUVENTUTIS REGII MAJORIS GYMNASII FLUMINENSIS ALTERO QUIMESTRI ANNI 1840/41.
- 10/ JUVENTUS REGII MAJORIS GYMNASII FLUMINENSIS E Moribus, et Progressu in Litteris censa Exeunte Anno Scholastico MDCCCLIII.
- 11/ JUVENTUS REGII GYMNASII FLUMINENSIS E MORIBUS ET PROGRESSU IN LITERIS CENSA EXEUNTE ANNO SCHOLASTICO MDCCCXLVII.
- 12/ JUVENTUS REGII GYMNASII FLUMINENSIS E MORIBUS ET PROGRESSU IN LITERIS CENSA EXEUNTE ANNO SCHOLASTICO MDCCCXLVIII.
- 13/ JUVENTUS REGII GYMNASII FLUMINENSIS E MORIBUS ET PROGRESSU IN LITTERIS CENSA EXEUNTE ANNO SCHOLASTICO MDCCCXLIX.
- 14/ JUVENTUS REGII GYMNASII FLUMINENSIS E MORIBUS ET PROGRESSU IN LITERIS CENSA, EXEUNTE ANNO SCHOLASTICO MDCCCL.
- 15/ MLADEŽ Cesarsko-Kraljevske Gimnazije Rečke iz ponašanja i napredka u naučih na koncu godine školske 1851 Razredjena.
- 16/ PERVO-GODIŠNJE IZVESTJE C.K. GIMNAZIE REČKE ZA ŠKOLSKU GODINU 1851-52.
- 17/ DRUGO-GODIŠNJE IZVESTJE C.K. GIMNAZIE REČKE ZA ŠKOLSKU GODINU 1852-53.
- 18/ PROGRAMMA DELL I.R. Ginnasio superiore in FIUME pubblicato alla fine dell anno scolastico 1853=54.

- 19/ PROGRAMM DES K.K. GYMNASIUMS IN FIUME veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1855.
- 20/ Programm des K.K. OBERGYMNASIUMS in Fiume veröffentlicht am Schlusse des Schuljahres 1856.
- 21/ PROGRAMM DES K.K. OBERGYMNASIUMS IN FIUME VERÖFFENTLICHT AM SCHLUSSE DES SCHULJAHRES 1857.
- 22/ PROGRAMM DES K.K. OBERGYMNASIUMS IN FIUME VERÖFFENTLICHT AM SCHLUSSE DES SCHULJAHRES 1858.
- 23/ PROGRAMM DES K.K. OBERGYMNASIUMS IN FIUME AM SCHLUSSE DES SCHULJAHRES 1860.
- 24/ IZVESTJE o kraljevskom VIŠEM GIMNAZIJU u RECI koncem godine školske 1863/64.
- 25/ IZVESTJE o kraljevskom VIŠEM GIMNAZIJU u RECI koncem godine školske 1864/65.
- 26/ IZVESTJE O KRALJEVSKOM VIŠEM GIMNAZIJU NA RECI KONCEM GODINE ŠKOLSKE 1867/68.

INTERNET

- 1/ <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11946>. Datum preuzimanja 15. siječnja 2023.
- 2/ <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=12087>. Datum preuzimanja 16. siječnja 2023.
- 3/ <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=23428>. Datum preuzimanja 17. siječnja 2023.
- 4/ <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27550>. Datum preuzimanja 18. siječnja 2023.
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=752>. Datum preuzimanja 28. studenoga 2022.

SUMMARY

RIJEKA HIGH SCHOOL (RIJEČKA GIMNAZIJA) REPORTS FROM BEFORE, DURING AND AFTER THE TENURE OF JANEZ TRDINA (1819-1868)

Significant life and work period of Janez Trdina is associated with Rijeka, specifically with Rijeka high school. It is the oldest educational institution in the city on Rječina, which today operates in Sušak under the name of Prva sušačka hrvatska gimnazija in Rijeka. The paper presents a short review of the high school's history and through available school reports analyzes high school's life and work during and after Janez Trdina's tenure in it from 1819 to 1868. The paper dedicates specific attention to changes in concept, content and language of high school's reports and distinguished professor and students during the above period. Thus, through historical and descriptive method, it outlines and meets in detail the work environment and school atmosphere in which Janez Trdina acted in the capacity of professor.

Key Words: Rijeka high school (Riječka gimnazija); Janez Trdina; school reports – content, language, students, professors.